(1213) "मथे विलोडने" (I-भ्वादिः-848. सक. सेट्. पर.)

ज्वलादिः । [अ]

'हिंसासंक्लेशयोर्मन्थेत्, मथेन्मथ्नाति लोडने ।' (श्लो. 98) इति देवः । माथकः-थिका, माथकः-थिका, मिमथिषकः-षिका, मामथकः-थिका; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिकक्कथतिवत् (294) ज्ञेयानि । [1]मन्मथः, [2]मथः-माथः, [3]दण्डमाथः, [4]प्रमाथी[A], [5]मथुरा ।

(1214) "मद तृप्तियोगे"

(X-चुरादिः-1706. अक. सेट्. आत्म. आकुस्मीयः)

'स्तुत्यादौ मन्दते, हर्षे माद्येत्, मादयते णिचि ॥' (श्लो. 112) इति देवः । '—तृप्तिशोधने, शोधनम्=सम्पत्तिः ।' इति क्षीरस्वामी । 'तृप्तिशोधने=तर्पणशुद्धौ ।' इति पुरुषकार-माधवाभ्यां क्षीरस्वामिसम्मतपाठत्वेनोपात्तं वाक्यम् । तत्तु मुद्रितक्षीरतरङ्गिणीकोशे न दृश्यते ।
मादकः-दिका, मिमादयिषकः-षिका; मादयिता-त्री, मिमादयिषिता-त्री; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि चौरादिकगालयतिवत् (388) ज्ञेयानि ।

---

1. मनो मथतीति **मन्मथः** । पचादिषु पाठात् बाहुलकेन अत्राच्प्रत्ययः । कर्मण्यणोऽपवादः ।
2. '**ज्वलितिकसन्तेभ्यो णः**' (3-1-140) इति कर्तरि विकल्पेन णप्रत्ययः । पक्षे पचाद्यच् । तेन रूपद्वयम् ।
3. मथ्यतेऽनेन इति **माथः**=पन्थाः । दण्डभावो माथः **दण्डमाथः**=ऋजुः पन्थाः ।
4. 'प्रे लपसृद्रुमथवदवसः' (3-2-145) इत्यनेन तच्छीलतद्धर्मतत्साधुकारिष्वर्थेषु घिनुण्प्रत्ययः ।
5. 'मन्दिवाशिमथि–' [द. उ. 8-21] इत्युरच्प्रत्यये रूपमेवम् । मथ्यतेऽसौ जनैरिति **मथुरा** । मथितावस्यां मधुलवणाविति **मथुरा** इत्यपि क्वचिद् व्युत्पादितम् ।

A. '**प्रमाथिनो** वियुक्तानां हिंसकाः पापदुर्दुराः ॥' भ. का. 7.12.

[अ] '—**विलोटने**' इति **पुरुषकारे** (श्लो. 98) पाठः । **विलोटनम्**=क्षोभणम् । "**मथे विलोडने**...**मथति**....**मथकः**.... ... इत्यादि**काशकृत्स्नीय**धातुपाठे, तट्टीकायां च पाठः ।" इति **क्षी. टीका**यामत्र प्रकरणे पाठान्तरमस्य धातोः प्रदर्शितम् । तत्र **मथकः** इति दर्शनात् **काशकृत्स्नीयाः** घटादिपाठमप्यस्यानुमेनिरे इति ज्ञायते ।